

Prof. Dr. Josef Opatrný
Středisko ibero-amerických studií
FF UK Praha

Oponentský posudek diplomové práce

Pert Hertel, *Latinskoamerická emancipace v kontextu mezinárodní velmocenské olitiky let 1815-1826*, 348str. rkp.

Hned úvodu posudku musím konstatovat, že předložená práce daleko překonává svým rozsahem a šíří záběru nároky kladné na práci diplomovou a blíží se spíše práci disertační. Diplomant projevil mimořádnou píli a shromáždil vysoce nadstandardní objem literatury, která byla jím sledované problematice věnována, aniž by ovšem na druhé straně mohl postihnout vše, co bylo v této oblasti publikováno. Nemohl ani zdaleka použít všechny relevantní studie především proto, že není prostě v silách jednotlivce přechíst v limitované době, jíž má diplomant pro přípravu svojí práce, desítky a patrně stovky tisíc stran, které popsali během posledních dvou set let autoři sledující otázku emancipace Latinské Ameriky jak v její vnitřní dimenzi tak v kontextu mezinárodní situace na konci osmnáctého a prvních desetiletích devatenáctého století.

Souhrn otázek, jež musí brát v potaz každý historik zabývající se problematikou emancipace Latinské Ameriky je obrovský a není proto náhodou, že se jen málo autorů odváží pojmout své dílo tak komplexně jako to učinil Hertel. I on si ovšem uvědomil, že nemůže sledovat emancipaci v celé její šíři a pojal svou práci jako klasické politické dějiny (s přirozeným zájmem o jejich extrémní polohu v případech operací španělských a povstaleckých oddílů) s minimálními exkurzy do myšlenkového světa kreolské společnosti přelomu osmnáctého a devatenáctého století či hospodářství atlantického prostoru. Právě tyto dvě oblasti jsou ovšem pro pochopení počátku a průběhu války za nezávislost Latinské Ameriky zásadní. Britskou politiku určoval význam regionu pro britské exportéry už v druhé polovině osmnáctého století a zprostředkovatelská role, či možná diktát Londýna v brazilsko-argentinském konfliktu je toho jasným důkazem. Hartl ovšem tyto skutečnosti pouze zmiňuje a v chronologickém výkladu sleduje vývoj politických a vojenských událostí na kontinentě od počátku devatenáctého století do roku 1826. Problematickým se mi zde jeví malá členitost textu. Autor kombinuje v dlouhých kapitolách výklad situace v různých částech koloniálního imperia obou pyrenejských království na americkém kontinentě a sleduje paralelně vývoj v Novém Španělsku (bylo skutečně hospodářsky nejdůležitější částí španělské koloniální říše, jak to tvrdí diplomant na str. 19?) či v Peru, ale také v portugalské Brazílii, kde byla situace naprosto odlišná. Uzavírá pak svůj text obsáhlým závěrem, který je ovšem spíše hodnocením

výsledků boje za nezávislosti Latinské Ameriky pro budoucí vývoj regionu až do konce dvacátého století.

Jistý problém představuje také impozantní bibliografie. Autorovi tohoto posudku samozřejmě lichotí, že diplomant prošel při práci na svém díle tolik jeho textů, pro část z nich bohužel platí, že jsou určeny širší veřejnosti a nemají charakter vědeckých studií, což platí pro převážnou část titulů českých autorů uváděných v bibliografii, v některých případech se zde jedná o hodně přehledné práce, jejichž četba byla pro Hertela ztrátou času, stejně jako četba Fosterova Nástinu politických dějin amerického kontinentu. Na druhé straně zde pak důležité tituly chybějí, přitom jsou diplomantovi dostupné jazykově a některé lze studovat v pražských knihovnách. Platí to zejména pro příslušný svazek vysoce autoritativních dějin vydávaných od počátku osmdesátých let nakladatelstvím Cambridge University Press (Leslie Bethell (ed.), *Cambridge Latin American History, III*, Cambridge University Press 1985), příslušných deset či dvanáct svazků dějin boje za nezávislost jednotlivých latinskoamerických států publikovaných na počátku devadesátých let v souvislosti s pětistým výročím objevení Ameriky nakladatelstvím MAPFRE v řadě „1492“ nebo recenzenty vysoce hodnocené práce Jaime Rodríguez *The independence of Spanish America*, Cambridge University Press 1998.

Při vědomí možnosti různých pohledů na jednotlivé tituly, jimž věnuje Hertel velmi užitečnou úvodní pasáž svojí práce, považuji za diskutabilní jeho srovnání díla klasického díla Dextera Perkinse a textu Nikolaje Bolchovitinova. Nutno samozřejmě souhlasit s názorem, že Perkins věnuje formování doktriny menší pozornost než Bolchovitinov, nepíše jenom o jejím formování, ale také jejích proměnách; bylo by ovšem třeba dodat, že Bolchovitinov ve skutečnosti nepíše o charakteru samotné doktriny v roce 1823, vkládá do její původní podoby pozdější interpretace, což ovšem nijak nepřekvapuje vzhledem doby vzniku a zaměření jeho publikace. Nezanedbatelná je zde i jiná skutečnost. Monroeova doktrina nemířila jen proti americké politice Španělska počátku dvacátých let, ale také, a možná zejména, proti imperiálním ambicím Ruska na americkém kontinentě, což představovalo samo o sobě výzvu pro nacionalismus sovětského historika padesátých let.

Práci samozřejmě doporučuji k obhajobě. Vzhledem k obrovské práci, jíž si dal diplomant s přípravou svého textu, neobyčejně široké bibliografii v několika jazycích a úsilí prezentovat otázku emancipace Latinské Ameriky v širokém kontextu je mi skutečně líto, že nemohu hodnotit práci jako výbornou, ale vzhledem k výše uvedeným skutečnostem jako velmi dobrou.

V Praze, dne 25. 5. 2011.

Prof. Dr. Josef Opatrný

